

arod@arodpolicies.org

Emilie Enger Mehl
Justis- og beredskapsminister

15. oktober 2021

Konstitusjonelt ansvar for ruspolitikkenes forfulgte

Alliansen for rettighetsorientert ruspolitikk (AROD) gratulerer med ny ministerpost. Vi har troen på ministerens integritet. Vi har tillit til at Justisministeren vil bruke sin stilling til å sikre rettsstatens garantier og gjør oppmerksom på at ministeren overtar et departement med uavklart ansvar for rusreformens forfulgte. Vi minner om at ministeren har et personlig ansvar for å avklare dette, samt å ta oppgjør med en seriekoblet ansvarsfraskrivelse.

Behovet for Menneskerettsanalyse

Tidligere er [Storting](#), [Helse](#), og [Justisdepartement](#) bedt om å se på sammenhengen mellom offentlig panikk og menneskerettsbrudd. Rusreformutvalget dokumenterte at offentlig panikk har formet ruspolitikken og flere organisasjoner har påpekt forbindelsen mellom dette fenomenet og menneskerettsbrudd. De har gjort gjeldende menneskerettighetenes beskyttelse for de forfulgte, samt statens ansvar for en rettighetsanalyse, men samtlige ansvarlige har sviktet. Politikerne synes fanget av panikken som rusreformutvalget påpekte som problem, og både [Helse](#) og Justis har oversett sitt fagansvar.

AROD har derfor gått til [domstolene](#) for å få en menneskerettsanalyse. Vi avventer respons fra rettsvesenet, men både aktor, riksadvokat, og dommer har ansvar for å støtte kravet på vegne av ruspolitikkenes forfulgte. Vage forsikringer fra Helse om at dette nok vil bli gjort en gang i fremtiden er ikke godt nok for å tilfredsstille et effektivt rettsmiddel, og det råder en større blindsoner.

Mens mandatet til rusreformen la opp til en menneskerettsanalyse, gjorde reformutvalget jobben bare delvis fordi regjeringen utelukket et regulert marked. Det gjenstår å se på ruspolitikken i sin helhet, og den nye Justisministeren overtar en stilling med konstitusjonelt ansvarsbilde.

I den grad offentlig panikk har formet politikken vil det være avstand til menneskerettighetene. Det vil være individets ansvar å ta et oppgjør med denne avstanden, men også systemisk motvillighet mot å se nærmere etter. Det er det som har

sørget for problemet i utgangspunktet, for det er prestisje, makt og budsjetter i forbudslinjen, men alt avhenger av en blindsoner. Ministeren overtar derfor et departement som har frasagt seg alt ansvar for de forfulgte, men som insisterer på å opprettholde 21 års straff mot menneskerettslige hensyn. Dette er status, og det er ikke mye å skryte av.

Det blir derfra opp til justisministeren om ministeren vil være ansvarlig for nye år hvor fengslene fylles av offerlam for en politikk som under enhver definisjon er identisk med [ekstremisme](#) og [fanatisme](#) i troen på vold mot all fornuft, eller om ministeren vil bidra til oppgjør med en ukultur.

Systemisk ukultur

Det er nettopp det det er. Offentlig panikk kan bare overleve takket være ukultur, og ministeren må stå med tilhengerne av straff på tilbakeviste premisser eller forsvare menneskerettsprinsippene. Det er så enkelt.

Ministeren tar kontroll på et departement som i lang tid har vært informert om sammenhengen mellom offentlig panikk og menneskerettsbrudd, samt om statens ansvar for forfulgte, men som avstår fra undersøkelser av grunnleggende viktighet. Ministeren overtar derfor mye av ansvaret for den unødige lidelse som forbudslinjen påfører nasjonen, og vi opprettholder at staten ikke kan gå fra en kriminalisering til sykeliggjøring av rusbruk uten å se på forholdet til prinsipper som likhet, selvbestemmelse, forholdsmessighet, og frihetspresumpsjon. Vi opprettholder kravet om utredning av den [påviste](#) sammenhengen mellom offentlig panikk og menneskerettsbrudd.

Vi er allerede på overtid. I flere tiår har [sosiologer](#), [psykologer](#), [kriminologer](#), og [jurister](#) påpekt syndebukkmekanismen, samt parallellene til tidligere tiders raselover. De har til og med [sagt](#) at forbudet dreper, og det koster å opprettholde status. Lov og orden lider hver dag. Nasjonens psyke slites og dens helse forringes.

At straff, som rusrapporten konkluderte, virker mot sin hensikt er alene nok til at Justis burde tatt styring i den politiske prosessen og vist til rettsstatens begrensninger. Når det ikke skjedde, og alt fortsetter som før, er politi og sivil samfunn i en enda verre situasjon, og vi er takknemlige for en ny minister. Mye avhenger av at ministeren tar styring på en politisk prosess som er utenfor rettsstatens kontroll, og åpner for vanskelige spørsmål. De forrige ministre forvred loven om tilbud og etterspørsel til en offer og overgriperkontekst for å umyndiggjøre brukere og demonisere selgere, og vi ber om svar på hva den nye Justisministeren synes om dette?

Støtter ministeren internasjonale [domstoler](#) i fremhevingen av selvbestemmelsesprinsippet, eller vil ministeren og hennes departement sykeliggjøre brukere?

Vi vet at Arbeiderpartiet støtter sykeliggjøring av bruk, men forslaget er konstitusjonelt [omstridt](#). Menneskerettsprinsippene setter grenser som også politikerne må følge, og vi

kan forvente mer av et departement enn vanlige politikere. Justisdepartementet er direkte ansvarlig for tusenvis av skjebner, så vær vennlig og utdyp grunnlaget for forskjellsbehandling av rusbrukere og demonisering av narkotikaselgere.

Nasjonens samvittighet krever et svar. *Rusreformrapporten oppsummerte myten om narkotikahaien som politisk fiksjon, og om selvbestemmelsesprinsippet har vekt i brukerspørsmål: hva har en cannabisdyrker gjort av forbrytelser som en ansatt i butikknæringen ellers ikke har gjort?*

AROD ber Justisministeren svare. Vi ser at den samme loven om tilbud og etterspørsel er involvert enten stoffene er lovlige eller ikke, og at det er de samme varierende brukermønstrene, så hvorfor akseptere unntakstilstand på rusfeltet? Hvorfor godtar justisdepartementet totalitære premisser og videreføring av offentlig panikk? Hvorfor ikke stå med menneskerettsprinsippene og de forfulgte grupperinger i kravet om en rettighetsanalyse? De har gått til domstolene for å få dette på plass, og de har kjempet i over 10 år for effektivt rettsmiddel.

Hvor står Justisministeren?

De forfulgte fortjener derfor Justisministerens stemme i et system som på autopilot kjører over dem. *Noen* må forklare hvordan straff opp til 21 år rettferdiggjøres for handlinger som er lovlig regulert i stadig flere vestlige land; *noen* må vise hvordan dette er forenlig med menneskerettighetsprinsippene, og vi ber ministeren komme det sivile samfunn i møte. Taushet er ikke greit. Det trenerer bare ytterligere et oppgjør som må komme, og ministerstillingen vil mer og mer bli en Urias post på veien mot en sannhets- og forsoningskommisjon.

Vi unner ikke den nye ministeren eller nasjonen en slik skjebne. Vi husker da Justisminister Anders Anundsen [talte](#) forbudets sak, og det gikk ikke bra. Forbudstilhengerne er ikke bedre stilt denne gang. Vi håper derfor at den nye Justisministeren står med menneskerettsprinsippene, samt folkerettslige [anbefalinger](#), og støtter opp om rettsstatens garantier i en utredning som belyser sammenhengen mellom offentlig panikk og menneskerettsbrudd.

Dette kan skje i samråd med riksadvokaten som er [informert](#).

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink that reads 'Roar Mikalsen'. The signature is fluid and cursive, with the first name 'Roar' and last name 'Mikalsen' clearly legible.

Roar Mikalsen
Leder for AROD,
Alliansen for rettighetsorientert ruspolitikk